

فهرست

پیشگفتار مترجم	نه
پیشگفتار ویراست دوم	۱
نشانه‌های اختصاری	۳
درآمد	۵
فصل ۱: سوسور و کتابش	۱۱
فصل ۲: نظریهٔ زبانی سوسور	۱۷
ماهیت اختیاری نشانه	۱۸
ماهیت واحدهای زبانی	۲۴
زبان و گفتار	۳۱
ابعاد همزمانی و درزمانی	۳۷
تحلیل زبان	۵۰
زبان، واقعیتی اجتماعی	۵۶
فصل ۳: جایگاه نظریه‌های سوسور	۵۹
زبان‌شناسی پیش از سوسور	۵۹
نودستوریان	۷۳
فروید، دورکهایم و روش مطالعه	۸۱
تأثیر آرای سوسور	۹۱
زبان و گفتار	۹۳

۹۷	همزمانی و درزمانی
۱۰۰	روابط در نظام زبان
۱۰۵	فصل ۴: نشانه‌شناسی: میراث سوسور
۱۰۹	قلمرو نشانه‌شناسی
۱۲۱	تحلیل نشانه‌شناختی
۱۲۵	تحریفات (anagrams) و کلام محوری (logocentrism)
۱۳۸	تعبیر آرای سوسور
۱۳۹	مارکسیسم
۱۴۱	روانکاوی
۱۴۴	شالوده‌شکنی
۱۵۲	نتایج
۱۵۷	منابعی برای مطالعه بیشتر
۱۶۱	نمایه

پیشگفتار مترجم

کتاب حاضر برگردان یکی از جذابترین نوشته‌هایی است که درباره شرح زندگی و آرای پدر زبان‌شناسی نوین و بنیانگذار تفکر ساختگرا در دانش مطالعه زبان به رشته تحریر درآمده است.

جاناناتان کالر که خود از جمله برجسته‌ترین متفکران ساختگرا در زبان‌شناسی عصر حاضر به شمار می‌رود، سعی بر آن دارد تا در این کتاب نه تنها به معرفی مهم‌ترین آرای فردینان دوسوسور و طرح مبانی پیدایش دانش نوین زبان‌شناسی بپردازد، بلکه جایگاه نظریه‌های وی و تأثیر دیدگاه او را در مطالعات پساسوسوری بازکاود و از این طریق خواننده را به شناختی اجمالی ولی دقیق از نگرش ساختگرا و پساساختگرا برساند.

شاید بتوان با قاطعیت مدعی شد که کتاب جاناناتان کالر مجموعه‌ای منسجم از اندیشه‌های والایی است که بی‌هیچ انسجامی در دوره زبان‌شناسی عمومی برحسب جزوات دانشجویان کنار هم آمده‌اند.

دانش جاناناتان کالر این امکان را برای او فراهم آورده تا برای شرح مبهم‌ترین اندیشه‌های سوسور، زبانی ساده برگزیند و از پیچیده‌گویی‌هایی که معمولاً از عدم شناخت دقیق مطالب سرچشمه می‌گیرد، بپرهیزد. شاید همین سادگی سبک نگارش بود که به مترجمی بی‌دست و پا اجازه داد تا به خود جرئت برگردان آن را دهد.

کالر در این کتاب، دوره زبان‌شناسی عمومی را به اختصار، دوره می‌نامد و به سه دوره ارجاع می‌دهد. یکی، برگردان انگلیسی وید باسکین از متن اصلی چاپ ۱۹۱۶ که به صورت دوره [انگلیسی] آمده است؛ دومی، متن فرانسه دوره زبان‌شناسی عمومی که به کوشش تولیو دو مورو به سال ۱۹۷۳ به چاپ رسیده و به صورت دوره

[فرانسه] به آن ارجاع داده شده است؛ و سومی، چاپ بدون تغییر یادداشت‌های دانشجویان که به همت رودلف انگلر صورت پذیرفته و دوره [انگلر] نامیده شده است.

دوست عزیز و فرزانه‌ام جناب آقای علی صلح‌جو مقابلهٔ این برگردان را با متن اصلی پذیرفتند و صدها خطای کوچک و بزرگ این هم‌درس بی‌لیاقت را تصحیح کردند. وجود علی خیال هر مترجم نوپایی را آسوده می‌کند. از او همچون همیشه سپاسگزارم که اجازه می‌دهد نوشته‌هایی را که با قلم او اعتبار می‌یابند، به نام خود منتشر سازم.

کورش صفوی

پیشگفتار ویراست دوم

در ویراست جدید کتاب فردینان دو سوسور تغییرات و تصحیحات اندکی صورت گرفته است. به بخش مربوط به تأثیرپذیری سوسور از ایپولیت تن و بخشی که سوسور در آن به مطالعه تحریفات (anagrams) می‌پردازد، و نیز به مطالب مربوط به کاربردهای اخیر آرای سوسور در مارکسیسم، روانکاوی و شالوده‌شکنی (deconstruction) دوران معاصر، نکات مهمی افزوده‌ام. به اعتقاد من، ارتباط سوسور با آنچه به نظر می‌رسد نظریه پردازان و مفسران قاطعانه تصمیم دارند آن را عصر پس‌ساختگرایی (post-structuralism) بنامند، مطلب حائز اهمیتی است. در این زمینه، من به جای اینکه تأثیر نگرش او را بر بسیاری از متفکران دهه‌های ۱۹۷۰ و ۱۹۸۰ دنبال کنم، عمدتاً به شرح افکار خود او پرداخته‌ام. البته، این نکته برای من به‌واقع عجیب است که نظریه پردازان بارها و بارها برای تردید کردن درباره آنچه مبانی ساختگرایی می‌دانند، به برداشتهای سوسور تکیه می‌کنند. برای نمونه، تری ایگلتون در کتاب پرشور و بحث‌انگیز خود، پیش‌درآمدی بر نظریه ادبی^۱، اصلی را از میان آرای سوسور، نقد حیاتی ساختگرایی در نظر می‌گیرد که معنی را محصول افتراقها می‌داند. به گفته ایگلتون، «هر نشانه برساخته از بافته بالقوه نامحدودی از افتراقها به نظر می‌رسد»، اصلی که او آن را مبنای پس‌ساختگرایی معرفی می‌کند. امکان کاربرد آرای سوسور، یعنی همانا آرای

1. *Literary Theory: An Introduction*

ساختگرایی اصلی، در نقد و بررسی ساختگرایی، طبعاً حاکی از آن است که کتاب وی حاوی خطوط گوناگونی از استدلال است که زوایا و نقاط قوت آنها را باید در نظر داشت. این امر بیش از همه مؤید آن است که درک آرای سوسور می‌تواند امکان تردید نسبت به ایجاد تمایز سطحی و آسان میان ساختگرایی و پساساختگرایی را فراهم آورد. این تمایز ممکن است تبدیل ساختگرایی به کاریکاتوری از آن باشد و چیزی را از آن به پساساختگرایی نسبت دهد که بسیار مورد علاقه ساختگرایان است. به همین دلیل، مطالعه آرای سوسور ممکن است راهی عالی برای سردرآوردن از دنیای عجیب «نظریه»‌های کنونی باشد.

جاناتان کالر
ایتکا، نیویورک
ژانویه ۱۹۸۶

نشانه‌های اختصاری

در متن حاضر به کتاب دورهٔ زبان‌شناسی عمومی سوسور با نشانه‌های اختصاری زیر ارجاع داده می‌شود:

دوره [انگلیسی]:

Ferdinand de Saussure, *Course in General Linguistics*. Translated by Wade Baskin. New York; McGraw Hill, 1976; London: Fontana, 1974.

دوره [فرانسه]:

Ferdinand de Saussure, *Cours de Linguistique générale*. Ed. by Tullio de Mauro. Paris: Payot, 1973.

این نسخهٔ معیار است. آرایش صفحات متن با ویراستهای قبلی پایو یکسان است. از این شماره صفحات می‌توان همچنین برای یافتن بخشهای ارجاعی در ترجمهٔ جدید روی هریس (لندن، داک‌ورت، ۱۹۸۳) استفاده کرد.

دوره [انگلی]:

Ferdinand de Saussure, *Cours de Linguistique générale*. Critical ed. by Rudolf Engler. Wiesbaden: Otto Harrassowitz, 1967-74.

در این نسخه از دورهٔ زبان‌شناسی عمومی، یادداشتهای دانشجویانی به چاپ رسیده که اصل کتاب براساس آنها ساخته شده است.

زمانی به این کتاب ارجاع می‌دهم که بخواهم به این یادداشتها اشاره کنم.

به هنگام نقل قول از دوره، صفحات نسخهٔ انگلیسی و فرانسه هر دو ذکر می‌شوند.

در خاتمه لازم می‌دانم از کیت پاترسون، ولاد گادزیک و بویژه ج.ل.م. تریم به‌خاطر اظهار نظرهایشان دربارهٔ دستنویست اصلی و نیز جف نونوکاوا برای همکاری‌اش در تهیهٔ ویراست دوم، تشکر کنم.

